

EFFICIËNT VOEDEREN WORDT EEN UITDAGING

Melkveehouders zullen zich dit jaar herinneren als een jaar met extreme klimatologische omstandigheden en sterk stijgende voederkosten. Aangezien de prognoses voor de krachtvoederkosten niet meteen een daling tonen, zullen de voederkosten deze winter hoe dan ook hoog blijven. In dit artikel analyseren we de kwaliteit van de voordroogkuilen en geven we enkele aandachtspunten voor de maïsoogst. – *Leen Vandaele & Sam De Campeneere, ILVO-Dier; Eddy De Caestecker, Bedrijfsadvisering Melkveehouderij West-Vlaanderen & Roel Vaes, landbouwconsulent Boerenbond*

Dit jaar waren de weersomstandigheden zeer ongunstig voor de ruwvoerwinning. In het voorjaar viel er te veel neerslag en hadden we te maken met te lage temperaturen. Uiteraard is er variatie tussen de verschillende landbouwstroken, maar algemeen werd de eerste snede gras dit jaar opvallend laat geoogst. Ook de groei van de maïs draagt in de meeste streken de gevolgen van de grillige weersomstandigheden in het voorjaar. In sommige provincies zijn er percelen maïs die er relatief goed bij staan, op een mindere groei op de wendakker na. In andere staat de helft van de percelen maïs er slecht tot zeer slecht bij.

Dit maakt dat op veel bedrijven de rantsoenberekening moeilijk, maar tegelijk

nog belangrijker wordt. ILVO Eenheid Dier, Bedrijfsadvisering Melkveehouderij West-Vlaanderen en de themagroep Melkveehouderij van Boerenbond zochten naar mogelijke oplossingen om de komende winter goed te kunnen blijven melken. Een goedkope wonderoplossing in de huidige marktsituatie is er niet, laat dat duidelijk zijn!

.....
Er zal dus deze winter vooral aandacht nodig zijn voor de opneembaarheid van het rantsoen.
.....

In dit artikel analyseren we de kwaliteit van de voordroogkuilen en de mogelijke gevolgen. We geven ook enkele aandachtspunten voor de maïsoogst. Aanbevelingen voor specifieke rantsoenproblemen en mogelijke valkuilen die deze winter kunnen voorkomen, lees je in het artikel op p. 32.

Het uitgangspunt op elk melkveebedrijf moet zijn dat je de koeien goed blijft voederen naargelang hun melkproductie. Het is beter om iets minder dieren optimaal aan te houden dan de volledige kudde beneden de behoefte te voederen. Zelfs bij het overbruggen van een korte moeilijke periode (bijvoorbeeld enkele weken zonder kuilmaïs) moet rantsoeneren volgens de productie het doel blijven.

Het is immers moeilijk om na een productiedaling de melkproductie terug op niveau te krikken. Vooral koeien in de tweede helft van de lactatie blijven dan steken op de lagere productie waardoor de kans op vervetting toeneemt, wat negatieve gevolgen heeft voor de volgende lactatie.

Extreme variatie in voederwaarde van voordroogkuilen

Volgens de voederanalyses hebben de graskuilen dit jaar gemiddeld een hoger ruwcelstofgehalte en een lager ruweiwitgehalte (2 tot 3% lager). Er is een zeer

vervoerd te worden. De bewaring en smakelijkheid van dergelijke kuilen is zeer beperkt. Door de grote variatie tussen kuilen is het dit jaar nog belangrijker om alle kuilen (inclusief de kuilen die bestemd zijn voor het jongvee) te analyseren vooraleer ze een bestemming te geven. De resultaten van de voederwaardeanalyses van extreme kuilen (bijvoorbeeld voordroogkuil met negatieve OEB) moeten ook kritisch geëvalueerd worden. De betrouwbaarheid van een dergelijke analyse is het grootst voor waarden van gemiddelde kuilen, maar naarmate de kuil

wegens de extreme omstandigheden, ook extra voordeel opleveren. De opeenvolgende sneden die dit jaar sterk van elkaar kunnen verschillen, kunnen elkaar in een lasagnekuil compenseren. Een celstofrijke eerste snede wordt gecompenseerd door jonger gemaaid latere sneden. Bij dergelijke kuilen is het minder gemakkelijk om een representatief staal voor voederwaardeanalyse te nemen. Toch blijft het correct inschatten van de voederwaarde belangrijk voor een optimale rantsoensamenstelling. Uiteraard wordt er eerst een algemeen staal genomen van de hele kuil. Daarna kan het nuttig zijn om bij de geopende kuil de afzonderlijke lagen te bemonsteren voor analyse. Dit kan dan gebruikt worden om een correctere voederwaarde van de samengestelde kuil te berekenen, wat belangrijk is gezien de sterke variatie tussen de sneden dit jaar. Om een correcte inschatting te vergemakkelijken, is het aangewezen om bij de aanleg van elke snede een gedegen raming van de opbrengst te maken. Voor dergelijke raming kan je gebruik maken van tabel 1 met soortelijke gewichten van ingekuilde voedermiddelen.

Streven naar kwaliteitsvolle kuilmaïs

Kuilmaïs is één van de belangrijkste ruwvoercomponenten van een klassiek winterrantsoen. Omdat het aandeel kuilmaïs in de meeste rantsoenen groot is, is het belangrijk dat de kuilmaïs aan enkele belangrijke kwaliteitskenmerken voldoet. De hoge opneembaarheid en het hoog gehalte aan zetmeel (bestendig zetmeel) maakt dat kuilmaïs niet zomaar kan worden vervangen door voordroogkuil. Om aan een voldoende gehalte zetmeel in de kuilmaïs te komen, moet je geduld hebben om de maïs pas te oogsten in het gepaste rijpheidsstadium. Het oogsttijdstip van de maïs zal ook dit jaar sterk regio-afhankelijk zijn. In de meeste streken zal de kuilmaïs later rijp zijn dan de vorige jaren. Op bedrijven waar de voorraad kuilmaïs al sterk geslonken is, kan de druk om vroeg te oogsten toenemen. Enkel bij een acuut tekort aan kuilmaïs kan overwogen worden om een kleine hoeveelheid toch te vroeg te oogsten. Het is immers zeer belangrijk om pas te hakselen op het ideale oogsttijdstip van de kuilmaïs (deegrijpstadium). Dit is het moment waarop er geen sap meer uit de top (aanhechtingspunt aan de kolf) van de korrel komt. Op dat moment hebben we meestal optimale zetmeelgehalten en een hoge verteerbaarheid. De ervaring leert dat het optimale drogestofgehalte van kuilmaïs rond 34 à 35% DS ligt. Bij lagere gehalten is er te weinig zetmeel (en minder bestendig zetmeel) en kunnen de bewaarverliezen

Tabel 1 Gewicht per m³ voedermiddelen - Bron: ILVO

Voedermiddel	Voeder/m ³ (kg)	DS/m ³ (kg)
Ingekuild gras		
Sleufsilo-gehakseld		
- vers ingekuild	675-850	150-190
- voorgedroogd	425-525	180-210
Molshoopsilo	Sleufsilo - 5%	-
	Gehakseld - 10 à 15%	-
Deegrijp maïs		
Sleufsilo		
- minder dan 30% DS	620-720	180-200
- meer dan 30% DS	570-660	195-215
Molshoopsilo	Sleufsilo - 5%	-
Ingekuilde perspulp	790	180
Voederbieten	650	100
Aardappelen	700	150
Hooi in kleine pakken (middelmatige densiteit)		
- middelmatig groeistadium	95	80
- jong groeistadium	110	95
Stro		
- in kleine pakken	120	100
- in grote pakken	125	105
Krachtvoeder		
- pellets	560-630	
- meel	630-700	

grote variatie tussen de kuilen. Het vaak hoge drogestofgehalte (DS) zorgt ervoor dat het aangebrachte ruw eiwit nog redelijke gehalten aan darmverteerbaar eiwit (DVE) oplevert. Daarnaast is de onbestendig eiwitbalans (OEB) laag en soms zelfs negatief. Dit zal bij de rantsoenering de nodige aandacht vergen. Door het hoge ruwcelstofgehalte hebben de voordroogkuilen, in tegenstelling tot voorgaande jaren, hoge structuurwaarden. Er zal dus deze winter vooral aandacht nodig zijn voor de opneembaarheid van het rantsoen. De grote variatie in voordroogkuilen impliceert dat er dit jaar ook meer extreme kuilen zijn. Zo hebben sommige melkveehouders hun eerste sneden toch jong, maar nat geoogst. Deze natte kuilen liggen best apart om zo snel mogelijk

meer afwijkt van een gemiddelde samenstelling daalt de betrouwbaarheid, zelfs bij een perfect uitgevoerde analyse. Het oog van de meester zal in dergelijke gevallen na het rantsoeneren nog belangrijker zijn. De melkveehouder zal moeten nagaan of de koeien met het rantsoen presteren zoals verwacht. Het scoren van de mest en het opvolgen van de melkanalyses (MCC, CRV) worden nog belangrijker dan anders. Op basis van deze vaststellingen kan het rantsoen indien nodig nog stapsgewijs bijgestuurd worden (denk onder meer aan een beetje meer of minder eiwitcorrectie). Wie dit alles in de vingers heeft, zal meer kans hebben om ondanks een moeilijke winter toch mooie resultaten te bekomen. Het aanleggen van een lasagnekuil vraagt extra werk. Toch zal zo'n kuil je dit jaar,

groter worden (bij minder dan 30% DS). Bij te droge maïs worden de bewaarbaarheid, de opname en de verteerbaarheid eerder ongunstig beïnvloed.

Het zetmeelgehalte van de maïs wordt geleverd door de graankorrels. Het korrelaandeel goed inschatten is belangrijk om te weten wat te doen in je rantsoen. Dit is echter zeer moeilijk. Indien een aankoop van externe partijen zich opdringt, is het raadzaam om zo snel mogelijk het zetmeelgehalte van de kuil te laten bepalen. Eenvoudig gesteld: bij kuilmaïs die voldoende massa opbracht maar te weinig graan (zetmeel) kan korrelmaïs of CCM een optie zijn (transportkosten op langere afstand zijn beperkter), bij kuilmaïs die kwalitatief wel goed is maar die te weinig massa opbracht, zijn er weinig andere opties dan hakselmaïs aankopen.

Om de bovenstaande afweging te maken, is een snelle analyse van zetmeel voldoende. Maar om een goed beeld van de voederwaarde van de kuil te krijgen, kan een algemene analyse pas na een vijftal weken inkuilen. Hiermee kan het rantsoen dan verder op punt worden gezet.

Heb daarbij aandacht voor de staalname. Een analyse kan nooit beter zijn dan het staal zelf! Zeker bij kuilmaïs is dit essentieel door de grote verschillen in soortelijk gewicht en samenstelling van de verschillende partikels (stukje stam, blad of korrel). Bij het manueel nemen van een monster vallen er al snel enkele zwaardere stukjes korrel uit het staal waardoor de analyse beïnvloed wordt.,

De laatste jaren was er een trend om de maïs iets grover te hakselen ter compensatie van (te) jonge graskuilen met weinig structuur. Door de over het algemeen, ruwecelstofrijke eerste snede zijn daar dit jaar weinig redenen toe. Een haksellengte van 8 à 10 mm is daarom raadzaam. De aandacht voor het kneuzen van alle korrels blijft zeer belangrijk. ■

WAT MOET JE ONTHOUDEN?

- Er bestaat geen goedkope oplossing dit jaar, toch is het belangrijk om de koeien optimaal te blijven voederen.
 - De grote variatie in voordroogkuilen benadrukt dit jaar extra dat voederwaardeanalyse van alle voordroogkuilen noodzakelijk is om de ideale bestemming van elke kuil te bepalen.
 - Een lasagnekuil levert zeker dit jaar voordelen op, maar heb
- aandacht voor een onderbouwde, betrouwbare inschatting van de voederwaarde.
- Haksel op het ideale oogst-tijdstip van de kuilmaïs
 - Weeg de aankoop van externe partij hakselmaïs af tegenover de aankoop van korrelmaïs, indien de aankoop van externe partijen zich opdringt.